

מצות הדלקת הנרות

הצדיקים הקדמונים היו אומרים, מ"ז פתילות ושמונים שאין מדליקין בהן בשבת

מדליקין בהן בחנוכה (שבת כא.), היינו שהנפשות אשר שבת לא יוכל לעורר אותן חנוכה יוכל לעורר אותן. והענין בזה, שגם אותם אשר המה ביד לבם (ע"י בר"ר סו ח) ואין להם מקום לעזור להם יוכלו להיות נעזרים בחנוכה, משום שגם אז היו שוכבים בלי יכולת ובלי עזר והקב"ה מסר טמאים ביד מהורים ורשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך (ועל הניסים), ורק נצרך על כל פנים שיהיה רצון לזה. מח

פתילות ושמונים שאין מדליקין בהם בשבת מדליקים בהם בחנוכה

(שבת כא.). בשם הרבנים הקודמים, כי נפשות שאין להם עליה ותיקון בשבת, מכל מקום על ידי גר חנוכה יש להם עלייה ותיקון, ע"כ. כי נפש האדם שהוא מן השמים ודבוק בגוף, ומתנענעת תמיד ומשתוקקת לעלות, כדרך האש שדבוק בהפתילה ורוצה לעלות על ידי זה מאיר, כן גם כן נפש האדם, וכן שמן, כמו שכתוב (קהלת ט ח) שמן על ראשך אל יחסר, היינו תורה

באופן אחר יש לתרץ את קושיית הכית יוסף ז"ל, על דרך תירוץ של הט"ז ז"ל (סי' תרע סק"א) שבפך הוצרך להיות נשאר מעט שמן שיחול עליו הברכה ע"ש, ועל דרך זה יש לישב [שאף אם נאמר] שהברכה דרך נס תוכל להיות גם כן מאפס ואין, רק מכל מקום מאחר שהדין ששמן בא מתרומת הלשכה כדי שיהיה משל ציבור (ע"י יומא ג:), לכן הוצרך להיות הגם שיהיה נשאר תמיד מהשמן שבפך כדי שיהיה הכל משל ציבור, ובאם שהיה נשרף הכל ואחר כך בא הגם רק מדרך נס בלבד היה נחשב הגם רק לאהרן ובניו, כדאיתא בגמ' יומא (ג:) שלך חביב הוא לפני, אבל כאשר הגם נעשה תמיד משל ציבור בזה היה ניכר חביבות הציבור שהקב"ה רוצה בתרומת הלשכה. מה

עוד אפשר לומר, דבהפך היה להדליק יום אחד, אבל כששפך שמן מהפך אל הנרות נתעכב מעט מהשמן בהפך כיון שהכלי בולע קצת, וזה מדויק בלשון הגמ' (שבת כא:) ולא היה 'בו' להדליק אלא יום אחד, דהשיעור להדלקת יום אחד היה רק בתוך הפך, וממילא היה הגם ביום ראשון נמי. מו

מה. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש ח"ב (קסה). ובכלי חמדה ויקהל (ה) הביא דברי הט"ז הנ"ל, וכתב בזה"ל: והנה לכאורה הדברים תמוהים מאד, דאמת הוא כן דהברכה אינו חל על כלי ריקן, אבל נס הלא הוא יש מאין גם כן, ופשטא דמילתא נראה דבגר חנוכה היה נס ולא ברכה, ואם כן נסתר תירוצו. אמנם שמעתי אומרים בשם מרן הקדוש מגור בעל חידושי הרי"ם זי"ע שדברי הט"ז ברורין, דבנס חנוכה על ברחק היה רק ברכה ולא נס, דלפי מה דקיימא לן דכל השמונים פסולין למנורה רק שמן זית זך, והנה מבואר במנחות (טו:) בעי רב זירא חיטין שירדו בעבים מהו למנחות כו', ועיין בתוס' שם דכיון דעל ידי נס הוא לא מיקרי ממושבותיכם, ומעתה ה"נ כיון דעל ידי נס הוא אם כן לא הוי שמן זית כיון דאינו מזית, וממילא פסול למנורה, ועל ברחק דבנס חנוכה היה ברכה, ואם כן אותו השמן זית נתוסף ונעשה הרכה, וכיון דמעט היה שמן זית אם כן נחשב הכל לשמן זית וכשר למנורה. ואם כן צדקו דברי הט"ז, דכיון שהיה ברכה שוב לא חל על כלי ריקן, ומוכרח דגם בלילה ראשונה היה נס.

מו. חיי עולם מס' שבת (כא:).

מז. ע"י מאור עינים מקץ (ר"ה יהי מקץ).

מח. כתבי חסידים, שיח שרפי קודש ח"ג (קל).